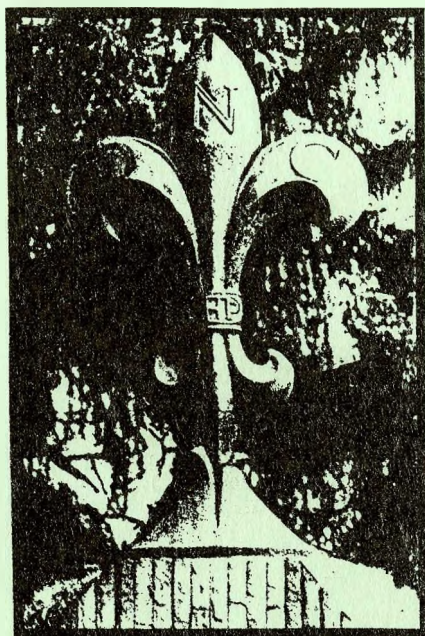

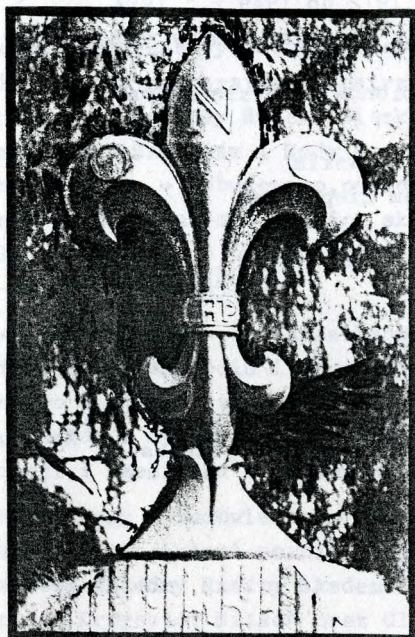
Władysław Graf

OSTRZESZÓW

**POMNIK
HARCERSKI**

Władysław Graf

OSTRZESZÓW
POMNIK
HARCERSKI

ZŹRÓDŁA

=====

- Kopia aktu erekcyjnego
- Henryk Więcek "70 lat harcerstwa na ziemi ostrzeszowskiej Część I - okres 1912 do 1949 r." 1984
- Jan Marek Cieplik "Kronika budowy pomnika harcerskiego" 1984 - 1985
- Fotografie ze zbiorów Władysława Grafa
- Wywiady z :
 - p.Stanisławem Stawskim
 - p.Janem Markiem Cieplikiem

OKŁADKA

=====

Lilijka harcerska na kurhanie pomnika
Fot.Władysław Graf

WYDAWCA

=====

OSTRZESZOWSKIE CENTRUM KULTURY
w Ostrzeszowie

WSTĘP

Podczas jubileuszowych uroczystości siedemdziesięciolecia harcerstwa na ostrzeszowskiej ziemi - z inicjatywy Komendy Hufca Związku Harcerstwa Polskiego im. Szarych Szeregów i Rady Przyjaciół Harcerstwa w Ostrzeszowie - pobudowano, odsłonięto i poświęcono pomnik ku czci ostrzeszowskich skautów i harcerzy poległych w walkach o niepodległość Polski w latach 1919-1920 i 1939-1945.

Budowa pomnika mogła być zrealizowana przy moralnym i finansowym wsparciu i spontanicznym wysiłku ostrzeszowskiego społeczeństwa, władz polityczno-administracyjnych, załóg i dyrekcji zakładów pracy, społecznych organizacji i rzemiosła z terenu miasta.

Znaczną zasługę w budowie tego monumentu miał wykonawca rzeźby i projektant pomnika i jego otoczenia, pracownik naukowy Katedry Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie p.doc. Krzysztof Nitsch oraz Gliwickie Zakłady Urządzeń Technicznych w Gliwicach, które w rekordowym czasie jednego miesiąca wykonały odlew modelu rzeźby lilijki harcerskiej i misy zniczowej.

Od projektu do realizacji i zakończenia budowy pomnika czas wyznaczył tylko 4 miesiące /od maja do sierpnia 1984 r./. W tym rekordowym czasie pobudowano pomnik przy wydatnej pomocy powołanego Społecznego Komitetu Budowy Pomnika, którego przewodnictwem przyjął z wielkim zaangażowaniem p. Jan Marek Cieplik phm, dopingowany przez Komendanta Hufca p. Jerzego Maklesa hm. oraz w współpracy z Przewodniczącym Rady Przyjaciół Harcerzy p. Władysława Grafa phm.

A ZACZEŁO SIĘ TAK ...

W 1983 roku harcerstwo Hufca ZHP im. Szarych Szeregów w Ostrzeszowie przygotowywało się do obchodów Jubileuszu 70-lecia istnienia na ziemi ostrzeszowskiej. Powołano komisję problemową do wykonania wycinkowych zadań. Do prac przygotowawczych aktywnie włączyli się harcerze starsi członkowie komisji historycznej przy Hufcu. Wtedy to dh hm. Henryk Więcek z Poznania, jako przewodniczący tej komisji, dla uczczenia Jubileuszu zaproponował budowę pomnika harcerskiego jako trwały ślad harcerski pozostawiony społeczeństwu i miastu. Wniosek przyjęto z aprobatą, choć niektórzy powątpiewali w jego realizację ze względu na koszty i krótki termin.

Szukano wstępnej lokalizacji, propozycje były różne. Dokonano wizji lokalnej przez aktyw Hufca w takich miejscach jak : na skwerku naprzeciw Urzędu Pocztowego, na Placu Borek, przy boisku sportowym obok gazowni. Ostatecznie upatrzone miejsce u zbiegu ulicy Zamkowej i budującej się ulicy Armii Krajowej w sąsiedztwie baszty kazimierzowskiej. Na lokalizację uzyskano przychylność miejscowych władz. Ogłoszono konkurs na projekt pomnika. Wpłynęły 4 prace konkursowe : 3 koncepcje dh Henryka Więcka i 1 koncepcja dh Grzegorza Kupczyka. Konkurs wygrał projekt dh G. Kupczyka przedstawiający na wyniesieniu schodów kurhan a na nim lilijka harcerska z betonu. Obok maszty flagowe i postumenty na kwiaty i znicze.

Projekt zaczęto realizować. Uzyskano zgodę lokalizacyjną u władz miejscowych i wojewódzkich. Spółdzielnia "Kombud" przystąpiła do robót przygotowawczych odlewu betonowej lilijki. Natrafiono na wiele trudności natury organizacyjnej i wykonawczej. Wtedy to powołano Społeczny Komitet Budowy Pomnika, którego przewodnictwem przyjął p. Jan Marek Cieplik a jego zastępcą został Prezes Spółdzielni "Kombud" p. Jerzy Kucz wielki przyjaciel harcerstwa w Ostrzeszowie.

Obaj panowie energicznie przystąpili do działania, zmieniając pierwotną koncepcję projektu mimo już zaawansowanych prac. Znajomości p. Kucza doprowadziły do zlecenia opracowania nowego projektu samego pomnika i kompleksowo jego szerokiego otoczenia, pracownikowi naukowemu Katedry Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie p. doc. Krzysztofowi Nitschowi, który miał kontakty w Zakładzie Usług Technicznych w Gliwicach, gdzie zamierzono dokonać odlewu lilijki z brązu. Trafiono "w dziesiątkę". Na drodze realizacji budowy pomnika

spotkano wielkich sympatyków harcerstwa oraz szczęśliwie napotkano na "wolne moce przerobowe" pana Nitscha i ZUT w Gliwicach. Energicznie przystąpiono do prac na wszystkich frontach. W Krakowie rzeźbiła się gipsowa rzeźba, w Gliwicach czekano na model, w Ostrzeszowie przygotowywano kurhan pod lilijkę, niwelowano teren, budowano skarpy, układano kostkę granitową, zalewano teren asfaltem, budowano schody.

Stały kontakt bezpośredni z ludźmi z tych trzech miejscowości, wola dania społeczeństwu i miastu Ostrzeszowe coś bardzo pięknego i trwałego, upamiętniające historię harcerstwa na naszej ziemi spowodowały, że termin budowy pomnika został dotrzymany, a uroczyste odsłonięcie dokonano w trzecim dniu obchodów Jubileuszu 70-lecia harcerstwa na ziemi ostrzeszowskiej w dniu 26 sierpnia 1984 roku.

AUTORZY PROJEKTU

=====

- W zakresie wstępnej koncepcji projektowej - p.mgr Grzegorz Kupczyk
- W zakresie projektu i wykonania rzeźby, oprawy artystyczno-plastycznej pomnika i terenu - Pracownik Naukowy Katedry Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie p.doc.Krzysztof Nitsch

WYKONAWCY POMNIKA

=====

- Załoga i Dyrekcja Remontowo-Budowlanej Spółdzielni KOMBUD w Ostrzeszowie
- Załoga i Dyrekcja Rejonu Dróg Publicznych w Ostrzeszowie
- Zakład Instalacji Sanitarnych i Ogrzewania F-ma Idzi Dolata w Ostrzeszowie
- Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Ostrzeszowie

WYKONAWCA ODLEWU MODELU RZEZBY LILIJKI I MISY ZNICZOWEJ

=====

- Gliwickie Zakłady Urządzeń Technicznych w Gliwicach

KIEROWNICTWO I WSPARCIE SPOŁECZNE

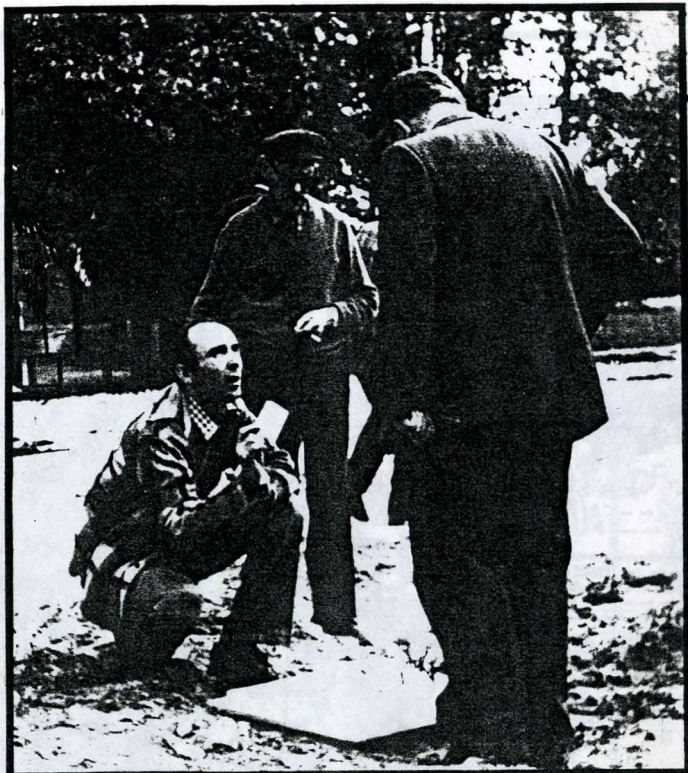
=====

- Społeczne Komisje Budowy Pomnika pod przewodnictwem p.Jana Marka Cieplika
- Rada Przyjaciół Harcerzy w Ostrzeszowie pod przewodnictwem p.Władysława Grafa

Fot. Wł. Graf

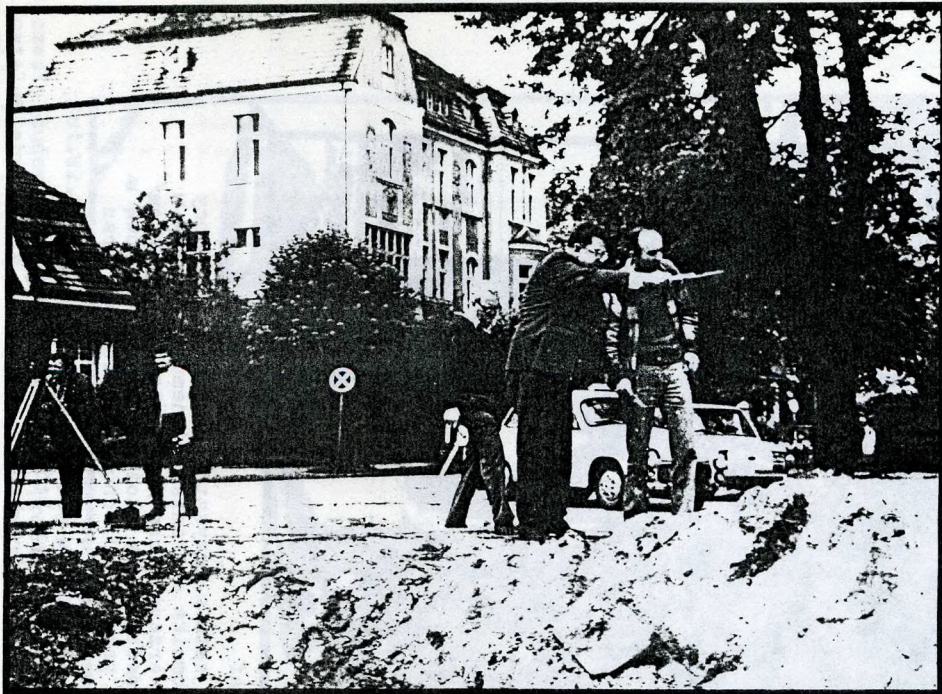
W czasie budowy pomnika trzeba było przeprowadzić wiele rozmów i ustaleń, aby dzieło zakończyć w terminie a czasu było mało. Na zdjęciu: dyskusja na placu budowy między projektantem i głównym nadzorującym budowę p.doc. Krzysztofem Nitschem a przewodniczącym Społecznego Komitetu Budowy Pomnika p. Janem Markiem Cieplikiem

Fot. Wł. Graf

Autor projektu p. Krzysztof Nitsch przy pomocy makiety pomnika objaśnia głównemu wykonawcy w osobie p. Jerzego Kucze /na zdjęciu stoi tyłem/ w jaki sposób należy ułożyć kostkę granitową w otoczeniu pomnika od schodów do kurhanu oraz wokół samego kurhanu.

Tej rozmowie z uwagą przysłuchuje się mistrz kamieniarski p. Woźny, który później kostkę ułożył w artystyczny sposób.

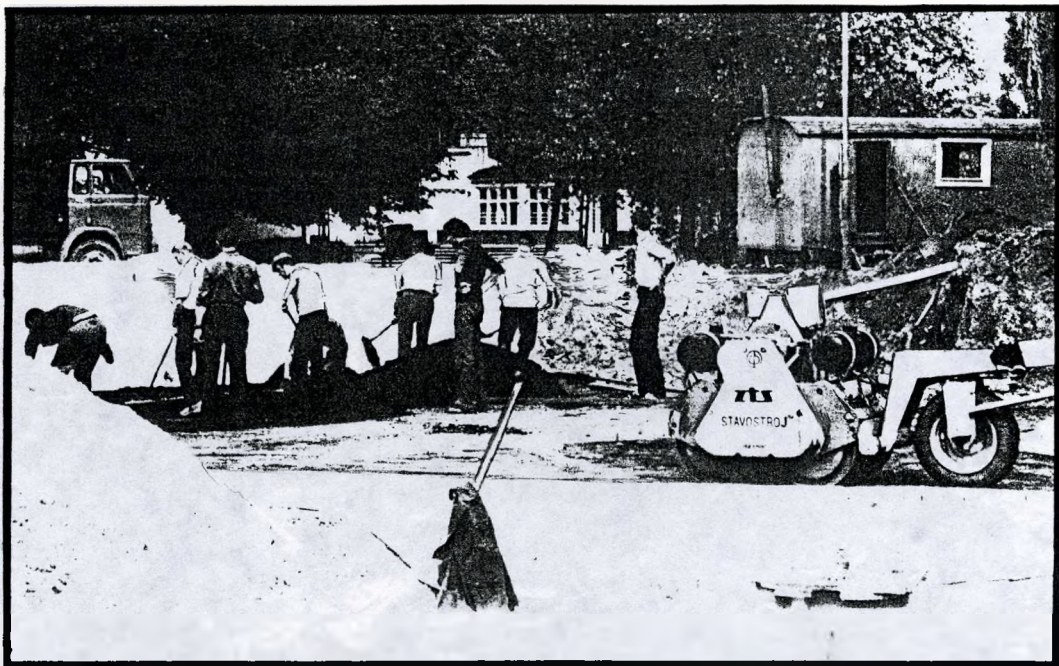
Fot. J.Gajdzik

wytyczenie poziomu skarp otoczenia pomnika.

Na zdjęciu : - inż. Wiktoria Sobczak - architekt miejski

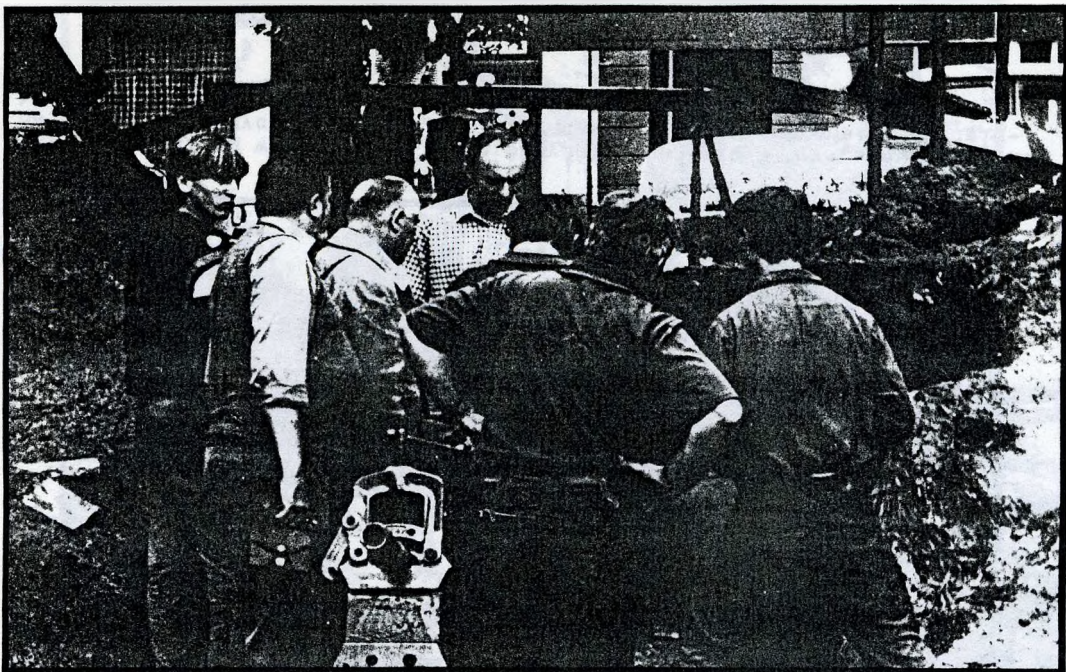
- Jerzy Kucz - dyrektor "Kombudu"

- doc. Krzysztof Nitsch - projektant pomnika
pracownik naukowy Akademii Sztuk Pięknych
w Krakowie

Fot. Wł. Gref

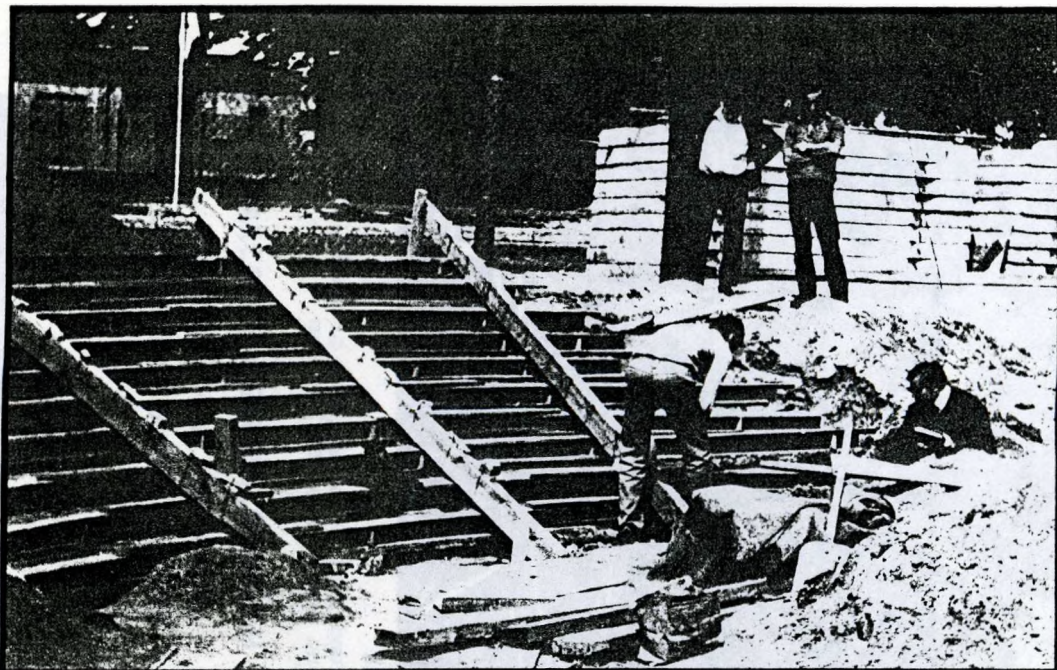
Zalanie asfaltem według specjalnie przygotowanej receptury bardzo odpornej na zmiany klimatyczne w tonacji zbliżonej do czerni - wykonało Przedsiębiorstwo Rejonu Dróg Publicznych w Ostrzeszowie

Fot. Wł. Graf

Jednym z etapów budowy pomnika było wykonanie ujęcia i instalacji przewodowej oraz palnika doprowadzając gaz ziemny do misy zniczowej. Całość prac wykonała firma p. Idziego Dolaty z Ostrzeszowa.

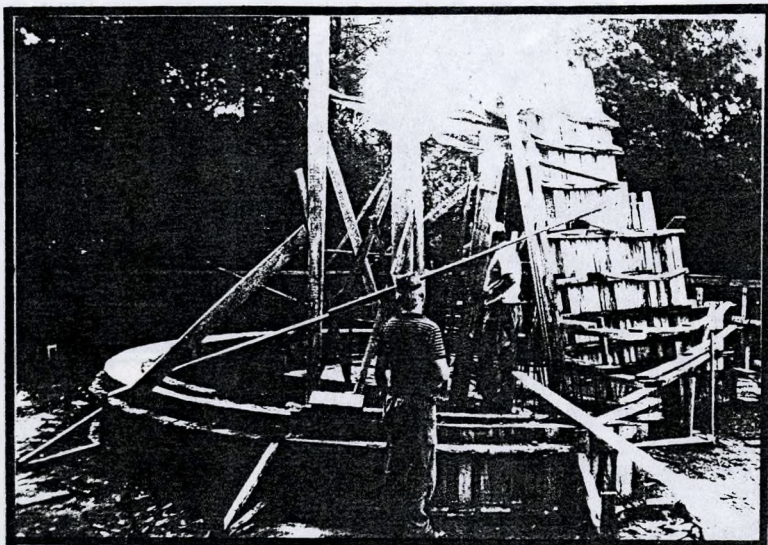
Na zdjęciu : trzeci od lewej strony p. Idzi Dolata w rozmowie z p. Krzysztofem Nitschem przy wykopie ziemnym pod budowę bunkra zegarowego ustalają zakres i sposób wykonania prac.

Fot. Wł. Graf

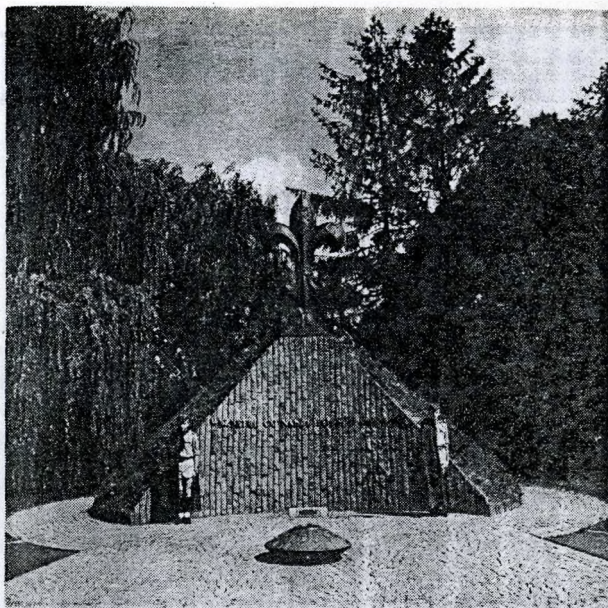
Wielkim kunsztem było samo przygotowanie szalunku do zalania betonem dziesięciostopniowych schodów, jak i samo wykonanie w cyklu jednorazowego zalania betonem w bardzo ograniczonym czasie. Mogło to wykonać jedynie wyspecjalizowana załoga Budowlano-Montażowej Spółdzielni KOMBUD w Ostrzeszowie.

Na zdjęciu z prawej strony u dołu : p.inż Czesław Kempa dyrektor do spraw technicznych Sp-ni, kierujący pracami.

Fot. J. Gajdzik

Deskowanie fundamentu pomnika oraz przedniej
ściany kurhenu przed zalaniem betonem

POMNIK

ku czci

**HARCERZY OSTRZESZOWSKICH
POLEGŁYCH W WALKACH
O NIEPODLEGŁOŚĆ POLSKI**

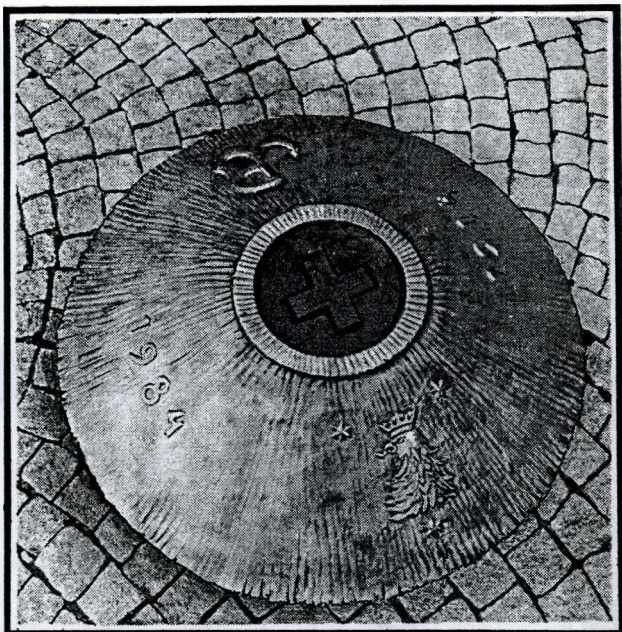
Całkowity widok pomnika na wydruku folderze
Fot. D. Wrzelski

Pomiędzy kurhanem a misą zniczową znajduje się nisza przykryta płytą granitową, na której umocowano krzyż harcerek odlany z brązu przez pracownię Katedry Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, projektu i rzeźby p.doc.Krzysztofa Nitscha.

W niszy tej znajdują się urny z pobrąną ziemią z miejsc walk, śmierci i straceń harcerek ostrzeszowskich. Jest to sanktuarium harcerek, na którym lub obok którego składane są kwiaty i wieńce.

Fot.D.Wrzalski

Przed kurhanem pomnika znajduje się nisza zniczowa, na której wyrzeźbiono :

- herb miasta Ostrzeszowa
- godło Polski Walczącej
- dwie daty : 1914 i 1984

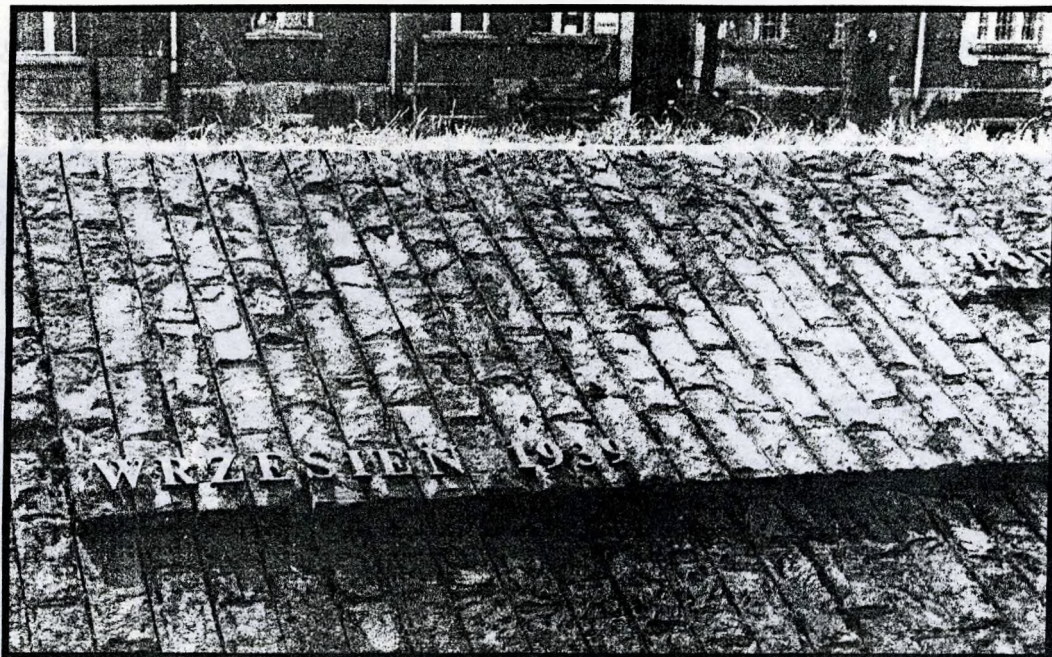
Znicz opalany jest gazem ziemnym doprowadzonym z ujęcia w skarpie przy ul. Zamkowej. Instalację gazową i palnik w formie krzyża wykonała firma p. Idziego Dolaty z Ostrzeszowa.

Fot. D. Wrzański

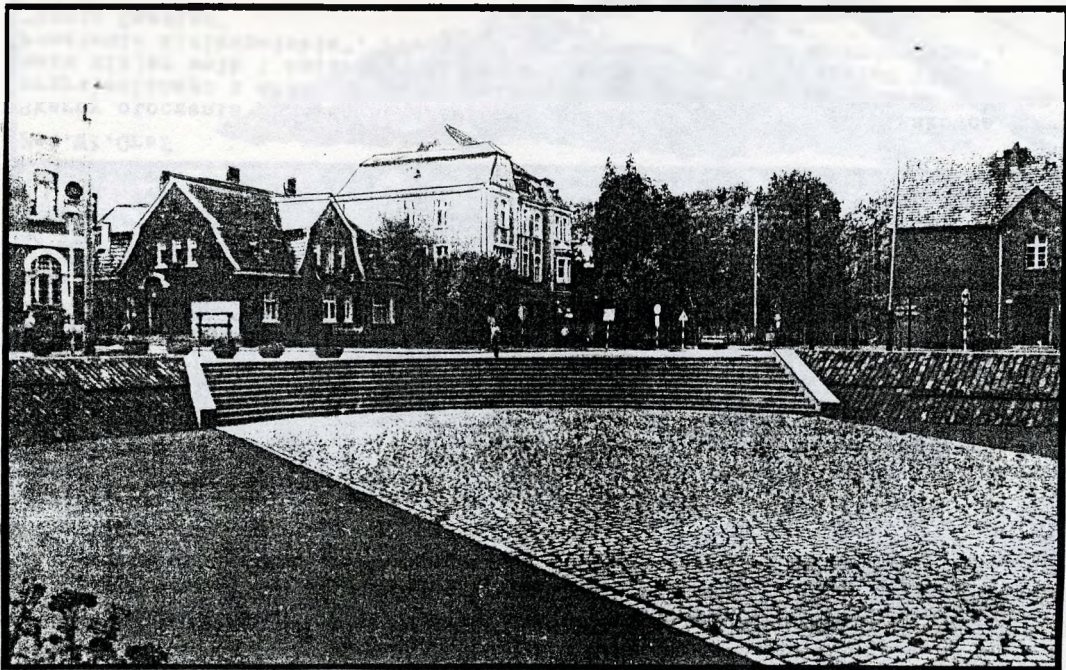
Fot. Wł. Graf

Przy wejściu na teren otoczenia pomnika po prawej stronie schodów na górze skarpy jest umieszczona tablica odlana z brązu przez Pracownię Akademii Sztuk Pięknych przy Katedrze Rzeźby w Krakowie - jako informacja o pomniku :
*POMNIK PAMIĘCI OSTRZESZOWSKICH HARCERZY POLEGLYCH W WALKACH
O NIEPODLEGŁOŚĆ POLSKI
PROJEKT ART. RZEZBIARZA
KRZYSZTOFA NITSCHA
SPOŁECZENSTWO OSTRZESZOWA

Fot. Wł. Graf

Skarpy otoczenia pomnika są wyłożone kopułakiem z czerwonego piaskowca przywiezionego z okolic Kielc. Na skarpach wmontowano napisy odlane z brązu nazw miejsc walk i śmierci ostrzeszowskich harcerzy : "Wrzesień 1939", "Powstanie Wielkopolskie", "Powstanie Warszawskie", "Obozy Koncentracyjne", "Monte Cassino"

Fot. Wł. Graf

Od całej szerokości schodów do kurhanu pomnika prowadzi wyłożone kostką granitową ułożoną wielkim kunsztem przez jedyne wówczas mistrza kamieniarskiego w Ostrzeszowie, ponad osiedzieścioletniego p. Woźnego

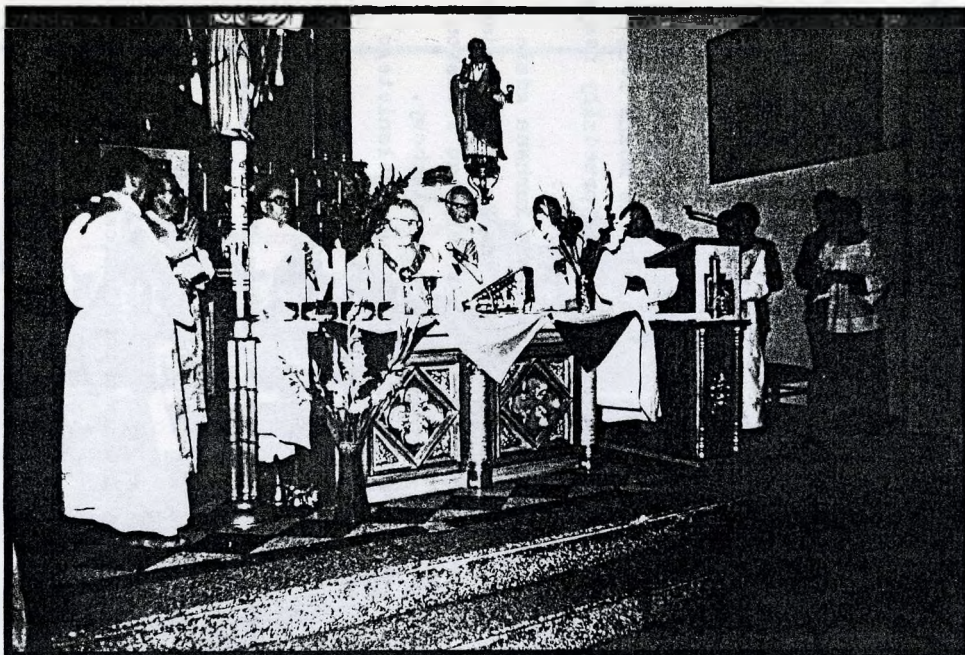
POŚWIĘCENIE POMNIKA

Przed uroczystym odsłonięciem pomnika, w tym samym dniu dnia 26 sierpnia 1984 roku o godzinie 10,45 dokonano nieoficjalnego poświęcenia pomnika. W programie obchodów Jubileuszu 70-lecia harcerstwa na ziemi ostrzeszowskiej nie wyszczególniono punktu poświęcenia pomnika, bo wtedy klimat polityczny, cenzura, uwarunkowania finansowe dot. dotacji przez miejscowe władze polityczno-administracyjne oraz z zakładów pracy potrzebne na pokrycie kosztów budowy pomnika i zorganizowania Jubileuszu - nie dopuszczały takiej możliwości.

Harcerze ostrzeszowscy jednak nie zapomnieli o potrzebie poświęcenia pomnika. Obecnie, kiedy ten fakt nie tylko można lecz trzeba ujawnić, okolicznościom poświęcenia pomnika wyprzedziły następujące działania ze strony instruktorów harcerskich :

- podczas budowy pomnika obok miejsca na ścianie kurhanu gdzie wmurowano akt erekcyjny, w ukrytym miejscu a znanym tylko wtajemniczonym, umieszczono różaniec przywieziony z Watykanu i flakon z wodą święconą przywiezioną z Jasnej Góry z Częstochowy.
- O godz. 10,45 koło pomnika jeszcze oficjalnie nie odsłoniętego zebrała się grupka instruktorów harcerskich :
 - ks. harcmistrz Stanisław Paliński z Zgromadzenia Zakonnego O. Oblatów w Poznaniu
 - harcmistrz Stanisław Stawski zastępca Komendanta Hufca ZHP w Ostrzeszowie
 - podharcmistrz Jerzy Gajdzik instruktor Hufca ZHP w Ostrzeszowie
 - podharcmistrz Maria Gajdzik instruktor Hufca ZHP w Ostrzeszowie
 - podharcmistrz Paweł Biedziak instruktor Hufca ZHP w Ostrzeszowie
 - Dyrektor Jerzy Kucz z Sp.Pr. KOMBUD w Ostrzeszowie

Ksiądz Stanisław Paliński po odczytaniu wymaganych modlitw, poświęcił pomnik w asyście w/w instruktorów. Później o godz. 12.00 w kościele p.w. Chrystusa Króla odprawiono Mszę św. w intencji ostrzeszowskiego harcerstwa. Aby umożliwić wszystkim uczestnikom

Fot.D.Wrzalski

Dnia 26.08.1984 r. w Kościele Chrystusa Króla została odprawiona Msze św. w intencji ostrzeszowskiego harcerstwa, koncelebrowana przez ośmiu księży byłych harcerzy ostrzeszowskich zaproszonych na uroczystość poświęcenia i odsłonięcia pomnika. Mszę odprawił ks. Stanisław Paliński harcmistrz z Zgromadzenia Zakonnego O. Oblatów w Poznaniu, który jeszcze przed Mszą św. dokonał nieoficjalnego poświęcenia pomnika.

Jubileuszowego Zlotu uczestniczenie w ofierze Mszy św., Sztab Zlotu zaprogramował w godzinach od 11,00 do 13,30 przerwę w programie i zajęciach zlotowych, co umożliwiło harcerzom, instruktorom, gościom i społeczeństwu uczestniczenie w tym uroczystym nabożnym akcie.

ODSŁONIĘCIE POMNIKA

O godzinie 14,00 odbyła się uroczystość odsłonięcia pomnika uważana za najważniejszy akcent Jubileuszu 70-lecia harcerstwa na ziemi ostrzeszowskiej. Tym którzy do dziś uważali, że pomnik harcerski w Ostrzeszowie nie był dotychczas poświęcony, ten zapis niech uspokoi te obawy, bowiem ostrzeszowscy harcerze nie zapomnieli wtedy treści swego przyrzeczenia :

"Mam szczerą wolę całym życiem służyć Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym prawu harcerskiemu".

Oficjalnego odsłonięcia pomnika dokonali członkowie rodzin poległych i pomordowanych harcerzy i przedstawiciele władz politycznych i administracyjnych, związkowych oraz zaproszonych gości.

Na uroczystość odsłonięcia pomnika przybyli :

- Naczelnik kwatery Głównej ZHP hm. Ryszard Wosiński
- Komendant Chorągwi Kaliskiej ZHP hm. Józef Kozan
- Sekretarz KW PZER Henryk Kostrzewa
- Sekretarz KMG PZER w Ostrzeszowie Bolesław Calik
- Naczelnik Miasta i Gminy Ostrzeszów Marian Kubiaczyk
- Prezes WK ZSL Edmund Jamroży
- Przewodniczący WK SD Wincenty Pawlaczyk
- Wojewoda Kaliski płk. dypl. Kazimierz Buczna
- Wicewojewoda Kaliski dr Mieczysław Woźniak
- Eraz pierwszego Naczelnika Szarych Szeregów Floriana Marciniaka Marian Marciniak z Poznania
- Żołnierz Szarych Szeregów Tadeusz Wiśniewski z Warszawy
- Byli harcerze ostrzeszowcy z terenu całej Polski oraz z zagranicy
- delegacje harcerskie z terenu całej Polski
- społeczeństwo miasta i regionu ostrzeszowskiego

Po odsłonięciu pomnika złożone zostały urny z ziemią pobraną z miejsc walk i staczeń ostrzeszowskich harcerzy do niszy pomiędzy kurhanem pomnika i misą zniczową. Urny składali członkowie rodzin poległych oraz kombatancki reprezentujący różne środowiska.

Po dokonaniu aktu odsłonięcia pomnika oraz złożenia urn do niszy, został dokonany akt pierwszego zapalenia znicza przez żołnierza Szarych Szeregów hm. Tadeusza Wiśniewskiego z Warszawy.

Uroczystość odsłonięcia pomnika została zakończona defiladą - paradą wojskową kompanii honorowej z jednostki wojskowej SOW w Olesnicy, która delegowała również orkiestrę wojskową. Wojskowa orkiestra uświetniła sam program odsłonięcia pomnika swoimi występami i towarzyszyła paradzie wojskowej.

W trakcie uroczystości sztandar ostrzeszowskiego Mufca ZHP im. Szarych Szeregów udekorowany został Złotym Krzyżem za Zasługi dla ZHP i Medalem za Zasługi dla ZBoWiD nadane przez Główną Kwaterę ZHP i Radę Naczelną ZBoWiD.

ODESZLI NA WIECZNĄ WARTĘ

SKAUCI - Powstańcy Wielkopolscy

=====

1. Kurpisz Leon - poległ 23.6.1919 w potyczce pod Olszyną
2. Małyszka Wacław - ranny 4.7.20 pod Różanami na Litwie
zmarł w szpitalu w Wolsztynie
3. Frocki..... - brak szczegółowych danych
4. Zemski Adam - poległ 8.2.1919 w potyczce pod Dobrą

HARCERZE - w czasie okupacji 1939-1945

=====

1. Biały Jan - zginął 8.9.1939 od bomby lotniczej pod Garwolinem
2. Biskubska Wanda - zginęła w obozie konc.w Oświęcimiu-Brzezince
3. Biskubska Wiesława - zmarła z powodu ran w Powstaniu Warszawskim
4. Balcarek Edmund - zamęczony przez Gestapo podczas przesłuchania
5. Borczyński Teodor - zginął w obozie konc.w Dachau
6. Gorgolewski Walery - poległ w walce o Monte Cassino
7. Kałwiński Marian - zginął 27.9.1944 w Ofłagu w Dössel
od bomby lotniczej
8. Kluba Edmund - zamęczony w Buchenwaldzie
9. Konarski Stanisław - oficer L.W.P. zginął 10.10.1945 w czasie
rozminowania pól w okolicy Lubka
10. Kurzawska Maria - zmarła na skutek ran w Powstaniu Warszawskim
22.9.1944
11. May Jan - zmarł w czasie torturowania przez Gestapo w Warszawie
12. Oleksy Bolesław - zginął pod Tobrukiem
13. Radziszewski Zbigniew - powstaniec wielkopolski, uczestnik wojny
obronnej 1939 - zginął bez wieści
14. Rogalski Edmund - zginął we wrześniu 1939 pod Uniejowem
15. Sobczak Edmund - zamordowany 19.9.1941 w obozie konc.Matthausen
16. Sobek Kajetan - zamordowany w obozie konc.Gross-Rosen
17. Sorek Edmund - ranny pod warszewą w 1939 r. zmarł 31.12.1944 r.
na skutek niewyleczonych ran
18. Sowiński Bogdan - rozstrzelany w Tarnowie przez Gestapo w lesie
na Zbilitowskiej Górze
19. Szulc Kazimierz - zmarł w obozie konc.Dachau
20. Szulc Ludwik - zmarł w obozie konc.Dachau
21. Stafcecki Alfons - zmarł w czasie ucieczki w 1939 r
22. Słęk Alojzy - zmarł w obozie konc.Gross-Rosen Dora
23. Słowiński Wacław - zamęczony w obozie konc.Gusen-Matthausen
24. Wiża Wojciech - zginął w wojnie obronnej 1939 w nieznanym okol.
25. Zawielek Eugeniusz - zginął w obozie konc.Gusen, Matthausen

AKT EREKCYJNY

WSZYSTKO CO NASZE POLSCE ODDAMY

Było to w Ostrzeszowie mieście Wielkopolski Południowej w dniu 26 sierpnia 1984 roku o godzinie 14-tej na skwerze nieopodal przestarej Baszty Kazimierzowskiej położonym.

W tym dniu o oznaczonej wyżej godzinie wobec licznie zgromadzonego społeczeństwa miasta Ostrzeszowa i Ziemi Ostrzeszowskiej, przybyłych ostrzeszowików wielu pokoleń z kręgu całej Polski, licznych delegacji braci harcerskiej, wreszcie przedstawiciele centralnych, wojewódzkich i miejscowych władz Harcerstwa Polskiego, władz polityczno-administracyjnych oraz reprezentacji Wojska Polskiego dokonany został

AKT ODSŁONIĘCIA TEGOŻ POMNIKA

=====

erygowanego ku pamięci-czci i szacunku dla Skautów Harcerzy poległych w walkach o niepodległość Polski - wzniesionego wspólnym wysiłkiem społeczeństwa ziemi ostrzeszowskiej, a zarazem ku uczczeniu szczytnych ideałów Harcerstwa Polskiego, wyrażonych w syntezie zapisem na znaku lilijki harcerskiej literami O.N.C.

OJCZYŻNA - NAUKA - CNOTA

=====

Spięte kłamrą czasu dwie daty 1914 rok i 1984 rok wyznaczają czasokres 70-ciu lat trwania Harcerstwa Polskiego na naszej Ziemi Ostrzeszowskiej, czynią rok obecny wyznacznikiem godnego Jubileuszu 70-tej Rocznicy nieustannego harcerskiego czuwania na tej i dla tej Ziemi wyrażonego przecieź i przypomnianego na codzień harcerskim pozdrowieniem CZUWAJ.

A ileż to razy i wręcz na przekór przeciwnostwom losu w gąszczu zdarzeń, dymów, pożarów, kurzu krwi bratniej, których życie nam nie skąpiło, niejednokrotnie ponad wytrzymałość ludzką i siły ludzkie.

Rok 1984-ty zamykający czasokres naszego harcerskiego 70-cioletniego trwania, jaśnieje tym bardziej, wszak rok ten to również JUBILEUSZ 40-TEJ ROCZNICY NIEPODLEGŁOŚCI POLSKI RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ, spokojnego bytu krzepiącego serca Polaków.

Zderzenie tych dwóch jubileuszowych Rocznic i ich głębokich sensów czyniło wypadkową motywację dla podjęcia dzieła budowy tegoż Pomnika, jako wyrazu czci i szacunku dla tych, którzy chwytały za broń, gdy Ojczyzna była w potrzebie.

Inicjatywę wzniesienie pomnika podjęły :

KOMENDA HUFCA HARCERSKIEGO IM. SZARYCH SZEREGÓW w Ostrzeszowie
RADY PRZYJACIOŁ HARCERZY W OSTRZESZOWIE

Przy szerokim i życzliwym poparciu moralnym i finansowym :

- społeczeństwa ostrzeszowskiego trwającego na tej ziemi i tych, których korzenie stąd się wywodzą.
- Władz polityczno - administracyjnych miasta Ostrzeszowa
- Załóg i dyrekcji zakładów pracy oraz organizacji społecznych z terenu miasta Ostrzeszowa

Autorami projektu wzniesionego pomnika byli :

- w zakresie wstępnej koncepcji projektowej p.hm.Grzegorz Kupczyk
- w zakresie projektu i wykonania rzeźby oraz oprawy artystyczno-plastycznej pomnika i terenu : Pracownik Naukowy Katedry Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie Krzysztof Nitsch.

Wykonawcy Pomnika :

- załoga i Dyrekcja Budowlanej Spółdzielni Pracy KOMBUD w Ostrzeszowie przy osobistym i bezpośrednim kierownictwie Dyr.Jerzego Kucza.

Wykonawcy odlewu modelu rzeźby znicza :

Gliwickie Zakłady Urządzeń Technicznych w Gliwicach.

Kierownictwo i wsparcie społeczne :

Społeczna Komisja Budowy Pomnika pod przewodnictwem Marka Jana Ciepłika.

Przekazując uroczyscie w dniu dzisiejszym ten pomnik społeczeństwu i miastu świadomi jesteśmy, że symbolem tym spłacamy dług wdzięczności tym, którym jest on poświęcony, wyrażamy tym znakiem naszą wieczną o nich pamięć.

Ufamy, że przyszłe pokolenia w dziele tym dostrzegąc będą trud i poświęcenie poprzednich pokoleń, że przypomnieć on będzie tych, którzy chwytali za broń i potrafili ginąć, skoro Ojczyzna w potrzebie, a którzy nigdy nie wąpili, wbrew wszystkim czarnym mocom. Urny z ziemią szczególnie nam drogie - złożone są w niszy u stóp wzniesionego kurhanu pomnika.

Złota Księga Pamiątkowa budowy Pomnika ze szczegółowym opisem oraz dokumentacją fotograficzną, zdeponowane są w Komendzie Hufca Harcerskiego IM.SZARYCH SZEREGÓW w Ostrzeszowie.

Niniejszy dokument opatrzony lakową pieczęcią podpisali :

/-/ Jerzy Makles hm.PL
Komendant Hufca

/-/ Jerzy Kucz
Dyrektor B.S.P.
KOMBUD

/-/ Jan Ciepłik
Przew.Kom.Bud.Pomnika

/-/ Władysław Graf
Przew.Redy Przyjaciół
Harczerzy

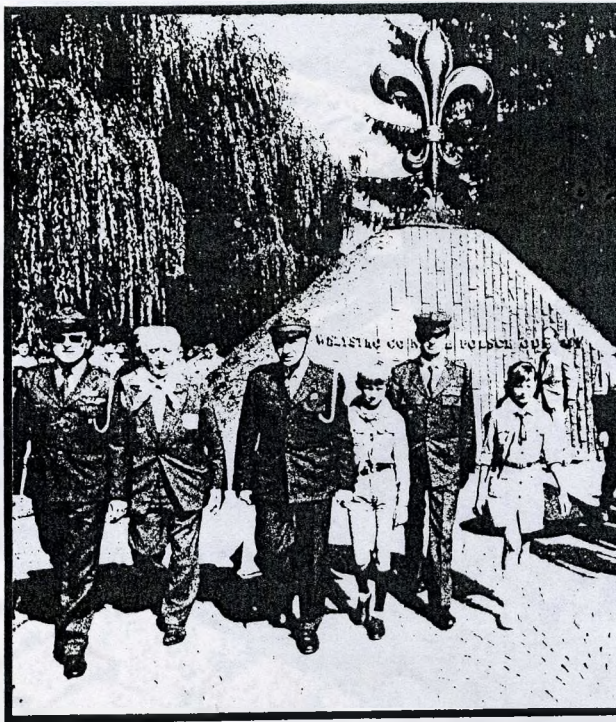
Maszynopis treści aktu erekcyjnego z duplikatu oryginału wmurowanego w kurhan pomnika.

Autor treści aktu erekcyjnego : p.Jerzy Janiak

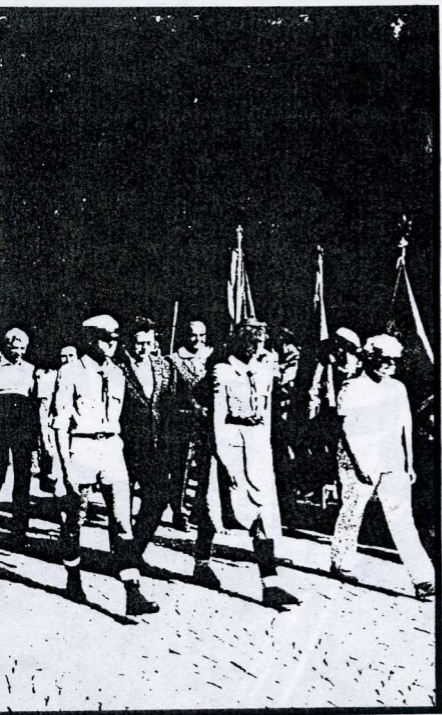
Po dokonaniu aktu odsłonięcia pomnika
w którym uczestniczyli :

na zdjęciu od lewej strony

- Józef Kozan Hm.Komendant Chorągwi Kaliskiej ZHP
- Marien Marciniak - brat komendanta Szarych Szeregów
który zginął w obozie koncentracyjnym w Rogoźnicy
- Jerzy Mekles Hm.Komendant Hufca ZHP im.Szarych Szeregów
w Ostrzeszowie
- Ryszard Wosiński Hm.Naczelnik Kwatery Głównej ZHP
w Warszawie /w asyście młodych harcerzy/
- Jerzy Kucz Dyrektor Sp.Pr.KOMBUD - główny budowniczy
pomnika /w asyście starszych harcerzy/
- Tadeusz Wiśniewski z Warszawy żołnierz Szarych Szeregów
oraz
członkowie rodzin poległych i pomordowanych harcerzy,
których czci pomnik

Fot.D.Wrzalski

U R N Y

Z Ł O Ż O N E

F O D

P O M N I K I E M

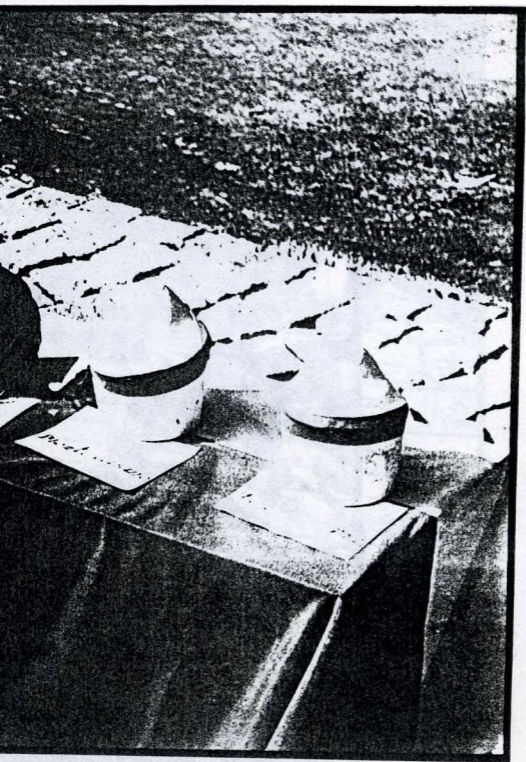
W niszy przed kurhanem pomnika podczas uroczystości odsłonięcia pomnika w dniu 26 sierpnia 1984 roku złożono urny z ziemią pobraną z miejsc walk i straceń, gdzie ginęli ostrzeszowcy harcerze :

- Powstanie wielkopolskie
 - Powstanie Warszawskie
 - wojna obronna 1939
 - Obóz koncentracyjny - Buchenwald
 - Obóz koncentracyjny - Uświęcim
 - Obóz koncentracyjny - Kogoźnica
-

W terminie późniejszym złożono również urnę z ziemią pobraną z Katynia

Fot. D. Wrzelski

Fot.D.Wrzalski

Po odsłonięciu pomnika, pierwszego aktu zapalenia znicze dokonał żołnierz Szarych Szeregów Tadeusz Wiśniewski z Warszawy. Znicz został zapalony przyniesioną żagwią z jubileuszowego ogniska na terenie obozowiska w Zawadach k/Ostrzeszowa, które zorganizowano w dniu 25 sierpnia w godzinach wieczornych

Fot.D.Wrzalski

Pomnikowi salutuje Powstaniec wielkopolski
p.Franciszek Kempa z Ostrzeszowa,
oddając hołd współtowarzyszom broni,
którzy polegli w Powstaniu Wielkopolskim na odcinku
południowym

POMNIK MIEJSCEM SZCZEGÓLNYM

Symbole i treść architektoniczna, oprawa artystyczna i plastyczna pomnika, jego położenie prawie w centrum miasta i naturalne otoczenie pięknego drzewostanu powoduje, że spełnia on wiele funkcji. Pierwszą podstawową funkcją jest oddanie czci i zachowanie w pamięci ostrzeszowskich skautów i harcerzy, którzy ginęli w walkach o niepodległość Ojczyzny.

Drugą funkcją jest wykorzystanie treści i usytuowania pomnika na organizowanie patriotycznych i religijnych oraz okolicznościowych uroczystości. Już do tradycji weszło, że w uroczystość Bożego Ciała pod pomnikiem jest odprowadzana Msza św. przy zapalonym zniczu w naturalnym otoczeniu piękna przyrody. Msze św. odprawia się również z okazji różnych jubileuszy j.n.p. w 75-lecie harcerstwa ostrzeszowskiego i 25-lecie poświęcenia sztandaru Koła Związku Pszczelarzy.

Spod pomnika wyruszają na obozy harcerze i kończą swą przygodę harcerską również pod pomnikiem.

Manifestacjami pod pomnikiem rozpoczynają się różne uroczystości, jak np.:

- Dzień Zwycięstwa nad faszyzmem
- Dzień obozowicza
- wizytacje w Ostrzeszowie różnych delegacji z zewnątrz, które m.in. zanotowano :
 - dnia 13.07.1987 r. wieniec pod pomnikiem złożył Przewodniczący Głównej Rady Przyjaciół Harcerstwa prof. Henryk Jablonski
 - dnia 19.07.1988 r. pochylił czoła i złożył wiązankę kwiatów przy pomniku Bruce Kent z Anglii
 - kilkakrotnie składały kwiaty pod pomnikiem delegacje organizacji młodzieżowych z byłego ZSRR oraz NRD
 - Czasami zdarza się, że można zauważyć w miejscu gdzie złożone są urny - klęczącą w skupieniu samotną osobę
 - Odnotowano też przypadki, że nowożeńcy po wyjściu z Kościoła Chrystusa Króla złożyli kwiaty pod pomnikiem
- W każdy Dzień Wszystkich Świętych zapalony znicz pod pomnikiem przywołuje pamięć tych co złożyli Ojczyźnie ofiarę życia

Bruce Kent, Przewodniczący Kampanii na Rzecz Rozbrojenia Atomowego podejmując marsz 11 lipca 1988 r. w Warszawie i kończąc go w Brukseli dnia 19.7.1988 r. oddał hołd pod pomnikiem poległych harcerzy. Temu "Marszowi Wspólnego Świata" przewodziły :

- działanie na rzecz stworzenia Europy wolnej od zagrożenia atomowego
- ograniczenie wydatków na zbrojenie i zwiększenie pomocy zdrowotnej i edukacyjnej ofiarom wojny w Mozambiku i Nikeragui.

Fot. Wł. Graf

Prof. Henryk Jabłoński Przewodniczący Głównej Rady Harcerzy złożył wieniec pod pomnikiem harcerskim

OCENA POMNIKA

w Ogólnopolskim konkursie pod hasłem " W czynie Opiekunów Miejsc Pamięci Narodowej" w 1985 roku ogłoszonym przez Ministerstwo Administracji i Gospodarki Przestrzennej - w ocenie krajowej komisji powołanej przez Ministra gen.dyw.Włodzimierza Uliwę - pomnik harcerski w Ostrzeszowie w kategorii pomników monumentalnych uzyskał 4 miejsce.

Ostrzeszowski Hufiec ZHP otrzymał obok reprodukowany dyplom uznania, natomiast Urząd miasta w Ostrzeszowie nagrodę pieniężną w wysokości 200 tys zł., którą przeznaczył na częściowe pokrycie kosztów zakupu napisów z brązu umieszczonych na skarpach otoczenia pomnika.

wyżej wymienione nagrody zostały odebrane w ministerstwie Administracji i Gospodarki Przestrzennej w Warszawie z rąk ministra w dniu 1.10.1985 roku przez delegację, w skład której m.in.uczestniczyli :

- Komendant Hufca ZHP im.Szarych Szeregów w Ostrzeszowie hm.Jerzy Makles
- Naczelnik Miasta i Gminy Ostrzeszów mgr Marian Kubiaczyk
- Dyrektor Budz.Sp.Pr.KOMBUD p.Jerzy Kucz

MINISTER
ADMINISTRACJI I GOSPODARKI
PRZESTRZENNEJ

PRZYZNAJE

Kazdziej Kufca Związku Harcerstwa Polskiego
18. Szarych Szeregów w Odrzeszowie

**DYPLOM
UZNANIA**

**ZA
ZASŁUGI
I WZGOROWĄ
PRACĘ**

w Cynie Opiokunów Miejsca Powiatu Narodowej
w 1985 r.

gen. dyw. Włodzisław Oliva

WARSZAWA 01.10.1985 r.

BYŁ JEDNYM Z WIELU KTÓRYCH CZCI POMNIK

WALERY GORGOLEWSKI

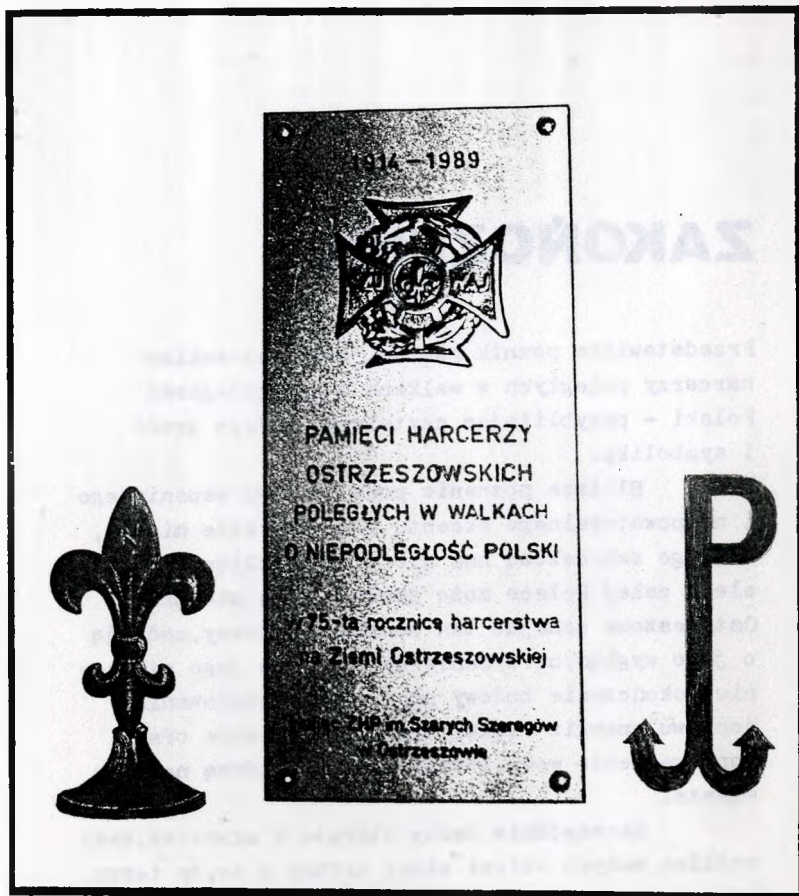
Plutonowy Walery Gorgolewski był żołnierzem września, dostał się do niewoli w ZSRR i stamtąd z armią Andersa trafił na front włoski. Zginął na Monte Cassino i spoczywa na polskim cmentarzu ze swymi tysiąc siedemdziesięcioma towarzyszami. Śmierć Walerego Gorgolewskiego opisał Melchior Wańkowicz w książce pt. "Monte Cassino" :

".....Gorgolewski leży spokojnie, mimo że każdy ruch powoduje strzały, podnosi się na ręce, pokazując mi kierunek skąd strzelają. "O, tu, panie kapitanie, w krzakach, dziesięć metrów, proszę się kryć". Równocześnie celny pocisk strzelca wyborowego trafia go w pierś. Pada znów z jękiem. Podczołgał się do mnie strzelec Łotoczko z karabinem maszynowym. Rozkazuje mu ratować Gorgolewskiego, lecz ten nie pozwala na to, lecz woła : "Strzelaj tu - do tego s...syna". Znów z trudem się wznosi i wskazuje ręką. Pojedyńczy strzał z karabinu, po raz trzeci dostał w głowę. "O Jezu, trzeci raz" krzyknął i głowa opadła na ziemię. A po chwili usłyszałem dwukrotnie coraz ciszej "Niech żyje Polska" i skonał."

POSTSCRIPTUM

Podczas Jubileuszu 75-lecia harcerstwa na ziemi ostrzeszowskiej w sierpniu 1989 roku - bohaterskich ostrzeszowskich harcerzy upamiętniono nadaniem ich nazwiskami nowych nazw ulic :

- ul. Walerego Gorgolewskiego /w sąsiedztwie pomnika/
- ul. Marii Kurzawskiej "Anki" /w centrum miasta/

Fot. Wł. Graf

W holu ostrzeszowskiego Ratusza na Rynku w 75-rocznicę harcerstwa na Ziemi Ostrzeszowskiej dnia 23.04.1989 r. odsłonięto oraz poświęcono pamiątkową tablicę pamięci harcerzy ostrzeszowskich - poległych w walkach o niepodległość Polski. Inicjatywę wykonania tablicy podjął komendant Hufca ZHP im. Szarych Szeregów dh. hm. Antoni Cieplik. Odsłonięcia dokonali: senior harcerstwa dh. hm. Stanisław Rejski, oraz najmłodsza zuszka szczepu "Batalion Zośka" przy Szkole Podstawowej nr.1 w Ostrzeszowie. Tablicę poświęcił ks. proboszcz parafii p.w. Chrystusa Króla Zdzisław Sobierajski. Referat okolicznościowy wygłosił dh. hm. Władysław Graf. Część słowno-wokalną wykonały drużyny z Ośrodka ZHP w Kobylej Górze.

Na tablicy zamocowano krzyż harcerski odlany z brązu ofiarowany przez p. Wacława Sobczeka. Obok tablicy umocowano wierną replikę lilijki harcerskiej z pomnika harcerskiego w skali 1:10 oraz symbol Polski Walczącej.

Uroczystość odbyła się przy udziale licznie zgromadzonego harcerstwa z czterech ostrzeszowskich szczepów, kombatantów oraz społeczeństwa miasta.

ZAKOŃCZENIE

Przedstawiłem pomnik pamięci ostrzeszowskich harcerzy poległych w walkach o niepodległość Polski - przybliżając czytelnikowi jego treść i symbolikę.

Bliższe poznanie pomnika, tego wspaniałego i niepowtarzalnego akcentu w krajobrazie miasta, którego zadroszczą nam nie tylko okoliczne miasta ale w całej Polsce może spowoduje, że mieszkańcy Ostrzeszowa uznając ten pomnik za własny, zadbają o jego wygląd, utrzymanie czystości w jego otoczeniu, dokończenie budowy poprzez zainstalowanie dopływu energii elektrycznej, oświetlenia oraz doprowadzenia wody, bowiem jest wizytówką naszego miasta.

Szczególnie osoby starsze i młodzież, oraz rodzice małych dzieci winni zadbać o to, by teren otoczenia pomnika nie był miejscem zabaw. Jest to przecież sanktuarium na równi pomnika cmentarnego, którego należy uszanować czac pamięć tych, co za Ojczyznę zapłacili najwyższą cenę - życie.

Autor

20

Z CYKLU: ZESZYTY OSTRZESZOWSKIE

1993